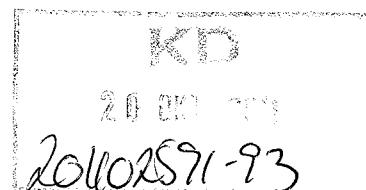

Kunnskapsdepartementet

Postboks 8119 Dep
32 Oslo

Saksbehandler: BOLIN
Telefon (direkte): 37017370/99796360

Deres ref.: 201102591
Vår ref.: 2011/2307-3

Vår dato: 18.10.2011
Løpenr.: 30086/2011

Fagerbergsutvalgets utredning NOU 2011:6 Et åpnere forskningssystem - høringsvar

Vedlagt følger høringsvar fra Aust-Agder fylkeskommune. Saken ble behandlet av fylkesutvalget på utvalgets møte den 4. oktober. Vedtaket lød:

1. Fylkesutvalget i Aust-Agder støtter hovedkonklusjonene i NoU 2011:6 Et åpnere forskningssystem, og mener at et åpnere forskningssystem slik det er skissert i rapporten er ønskelig.
2. For å bidra til økt mangfold og en bedre kobling mellom det offentlige forskningssystemet og næringslivet, så vil fylkesutvalget anbefale en styrking av de regionale forskningsfondene.
3. Fylkesutvalget er positiv til en større grad av resultatbasert finansiering og en styrking av forskerutdannelsen, men vil presisere at dette må iverksettes på en rettferdig måte som ikke tilgodeser etablerte universiteter på bekostning av nyere universiteter.
4. Fylkesutvalget støtter forslaget om etablering av et forskningsbarometer, men vil påpeke at utviklingen av dette krever en bred involvering fra både offentlig sektor og de forskningsinstitusjoner som dette berører.

Vedtaket var enstemmig. Det vises ellers til vedlagt særutskrift av saken.

Vennlig hilsen

Kirsten Borge
regionalsjef

Bodil Lindestad
sekretariatsleder Regionalt forskningsfond Agder

Vedlegg: Særutskrift av saken

Saksframlegg

Dato: 18.09.2011
Arkivref: 2011/2307-26226/2011 / X07

Saksbehandler: Bodil Lindestad

Saksnr.	Utvalg	Møtedato
11/120	Fylkesutvalget	04.10.2011

HØRING - FAGERBERGUTVALGETS UTREDNING NOU 2011:6 ET ÅPNERE FORSKNINGSSYSTEM

1. FORSLAG TIL VEDTAK

Fylkesrådmannen fremmer slikt forslag til vedtak:

1. Fylkesutvalget i Aust-Agder støtter hovedkonklusjonene i NoU 2011:6 Et åpnere forskningssystem, og mener at et åpnere forskningssystem slik det er skissert i rapporten er ønskelig.
2. For å bidra til økt mangfold og en bedre kobling mellom det offentlige forskningssystemet og næringslivet, så vil fylkesutvalget anbefale en styrking av de regionale forskningsfondene.
3. Fylkesutvalget er positiv til en større grad av resultatbasert finansiering og en styrking av forskerutdannelsen, men vil presisere at dette må iverksettes på en rettferdig måte som ikke tilgodeser etablerte universiteter på bekostning av nyere universiteter.
4. Fylkesutvalget støtter forslaget om etablering av et forskningsbarometer, men vil påpeke at utviklingen av dette krever en bred involvering fra både offentlig sektor og de forskningsinstitusjoner som dette berører.

Behandling i fylkesutvalget - 04.10.2011

Fylkesrådmannens tilrådning ble enstemmig vedtatt.

2. SAMMENDRAG

Regjeringen oppnevnte i 2009 et ekspertutvalg for god måloppnåelse i offentlig finansiert forskning. Utvalgets hadde som mandat å gi et bedre grunnlag for å vurdere status i forhold til de ni forskningspolitiske målene som ble etablert i St.meld. nr. 30 (2008-2009), om det er godt samsvar mellom ressursinnsats og resultater, og om systemet og virkemidlene er godt utformet og effektive. Utvalget skal også foreslå endringer som fører til høyest mulig samfunnsøkonomisk nytte i bred forstand av den offentlig finansierte forskningen. Utvalgets innstilling er trykket som NOU 2011:6 *Et åpnere forskningssystem*, og det er denne rapporten som nå er sendt ut til høring.

3. BAKGRUNN FOR SAKEN

Ekspertutvalget for god måloppnåelse i offentlig finansiert forskning (Fagerbergutvalget) leverte sin innstilling "*Et åpnere forskningssystem*" i mai 2011. Denne er nå sendt ut med høringsfrist den 20. oktober 2011.

Bakgrunnen for rapporten er St.meld. nr. 30 (2008-2009) *Klima for forskning*, der regjeringen legger vekt på å få fram tydelige mål i forskningspolitikken og retter oppmerksomhet mot mål og resultater, og mot gjennomføring. Meldingen presenterer ni mål i forskningspolitikken, som gir et viktig signal om at offentlig finansiert forskning må begrunnes i forskningens bidrag til å løse samfunnsutfordringer.

Disse ni målene for norsk forskningspolitikk er:

- å løse globale utfordringer med særlig vekt på miljø-, klima-, hav-, matsikkerhet- og energiforskning
- god helse, utjevne sosiale helseforskjeller og utvikle helsetjenester av høy kvalitet
- forskningsbasert velferdspolitik og profesjonsutøvelse i velferdssektorenes yrker
- et kunnskapsbasert næringsliv i hele landet
- næringsrelevant forskning innen områdene mat, marin, maritim, reiseliv, energi, miljø, bioteknologi, IKT og nye materialer/nanoteknologi
- høy kvalitet i forskningen
- et velfungerende forskningssystem
- høy grad av internasjonalisering av forskningen
- effektiv utnyttelse av forskningsressursene og -resultatene.

Utvalgets mandat er å gi et bedre grunnlag for å vurdere status i forhold til de ni forskningspolitiske målene i St.meld. nr. 30 (2008-2009), om det er godt samsvar mellom ressursinnsats og resultater, og om systemet og virkemidlene er godt utformet og effektive. Utvalget skal rette særlig oppmerksomhet mot de fire tverrgående målene. Utvalget skal foreslå endringer som fører til høyest mulig samfunnsøkonomisk nytte i bred forstand av den offentlig finansierte forskningen. Utvalget skal ta utgangspunkt i at det offentlige også har et ansvar for langsiktig kompetansebygging i samfunnet og for grunnforskning. Innenfor rammen av de ni overordnede målene for norsk forskning som regjeringen og Storting har satt, skal utvalget drøfte sammenhengen mellom mål, ressurser og resultater for offentlig finansiert forskning og gi råd om:

- det er behov for endringer i den offentlige finansieringen, med særlig henblikk på de fire hovedstrømmene angitt nedenfor, som kan gi høyere kvalitet i forskningen og bedre utnyttelse av ressursene knyttet til de ni forskningspolitiske målene
- hvordan myndighetene, i lys av samfunnets behov, kan utvikle et bedre grunnlag for kritisk å vurdere ressurstilgang og rekruttering i forskningen

- gode overordnede resultatmål og indikatorer for offentlig finansiering av forskning, herunder hensiktsmessige mellomliggende indikatorer for årlig rapportering
- hvilke prinsipper som bør ligge til grunn og hvilke endringer som eventuelt bør gjennomføres for at mål- og resultatstyring bedre kan anvendes som styringsverktøy i forskningspolitikken.

Utvalget skal utrede økonomiske og administrative konsekvenser av forslagene, jf. Utredningsinstruksen.

3.1 Kort om innholdet i NOU 2011:6

Utvalget har lagt et systemperspektiv til grunn, hvilket innebærer at man ser virkemidlene i sammenheng og søker å justere disse slik at det samlede resultatet blir best mulig. Etter utvalgets oppfatning er et velfungerende forskningssystem et system som

- utvikler kunnskap av høy kvalitet og relevans
- holder oss oppdatert om den internasjonale kunnskapsutviklingen på et bredt felt og setter oss i stand til å bruke kunnskap aktivt i løsningen av viktige oppgaver
- fornyer seg i takt med endringer i kunnskapsfronten og samfunnsmessige behov
- bidrar til kontinuerlig fornyelse i samfunns- og næringsliv
- kjennetegnes av mangfold
- opprettholder og forbedrer kapasiteten gjennom en god rekrutteringspolitikk
- bruker ressursene effektivt.

Etter utvalgets syn er det behov for tiltak som fører til

- mer effektiv utnyttning av ressursene
- økt kvalitet i norsk forskning
- et omfang på forskerutdanningen som møter samfunnets behov.

Som en overordnet strategi anbefaler utvalget at myndighetene etablerer et "åpnere forskningssystem". Med dette menes et system som i større grad enn i dag åpner for mangfold og konkurranse, og hvor de beste forslagene og ideene vinner fram. Dette vil bidra til bedre ressursutnyttelse og økt kvalitet i offentlig finansiert forskning. Det er utvalgets oppfatning at det norske forskningssystemet i løpet av de senere årene har utviklet seg i en mer 'lukket' retning. Utvalgets forslag tar sikte på å snu denne trenden.

De viktigste tiltakene som utvalget foreslår for å fremme et 'åpnere forskningssystem' er:

- en stor, åpen konkurransearena i Forskningsrådet hvor alle forskere kan søke om støtte uavhengig av tematisk orientering (Åpen konkurransearena)
- en større del av midlene til helseforskningen og utvalgte departementers direkte støtte til institutter, kanaliseres til åpne nasjonale konkurransearenaer, slik at en kan trekke veksler på et bredere kunnskapstilfang hvor alle norske forskere får anledning til å foreslå forskningsaktiviteter og at de beste forskningsprosjektene vinner

- styrking av resultatbasert finansiering på institusjonsnivå gjennom utvikling av kriteriene i ordningene for universiteter og høyskoler, institutter og helseforetak, og en økning av rammene for de to første
- en midlertidig prøveordning for kanalisering av små driftsmidler til aktive forskere i universitets- og høyskolesektoren slik at de bedre kan utnytte sin forskningstid (Forskerfunn)¹

Utvalget mener også at det er behov for en fortsatt opptrapping av forskerutdanningen, og at et viktig tiltak i så måte vil være å knytte stipendiatene til forskningsprosjekter ledet av gode forskere. Dette kan etter utvalgets mening best gjøres ved å fordele midler gjennom åpne konkurransearenaer i Forskningsrådet.

I tillegg til disse tiltakene foreslår utvalget å utvikle et norsk forskningsbarometer som særlig vektlegger forholdet mellom resultater og ressurser i forskning. Det er utvalgets oppfatning at en ved å la forskningsbarometeret, mål- og resultatstyringen og finansieringssystemene spille sammen, kan få en langt sterkere oppmerksomhet om forskningsresultater og effektiv ressursutnyttelse enn hva virkemidlene hver for seg ville føre til. Utvalget har gjennomført et pilotprosjekt som angir forslag til indikatorer som kan inngå i et slikt forskningsbarometer.

Utvalget foreslår ellers at det opprettes et bredt anlagt forskningsprogram som ved hjelp av ulike faglige perspektiver og metoder analyserer den offentlig finansierte forskningen og dens anvendelse i ulike deler av samfunnet.

Samlet innebærer forslagene fra utvalget en moderat økning av de offentlige bevilgningene til forskning over fire år (2012-2015), inntil vi når et nivå, særlig innen forskerutdanningen, som er bærekraftig på lengre sikt.

4. FORSKNINGSBAROMETER

I Kunnskapsdepartementets oversendelsesbrev er det oppgitt at "Departementet ønsker at høringsinstansene spesielt gir kommentarer til utvalgets forslag om etablering av et sett med indikatorer som kan bli et verktøy for aktører på ulike nivåer i systemet for å vurdere sammenhengen mellom mål, ressurser og resultater i norsk forskning. Utvalget framhever at indikatorene som er utviklet så langt må sees på som et pilotprosjekt, og sier at det er nødvendig at den videre utviklingen blir gjenstand for en bred debatt".

Fylkesrådmannens mener ikke det er riktig på nåværende tidspunkt å gå inn på de enkelte indikatorer som foreslås, men støtter hovedprinsippet om et forskningsbarometer. Fylkesrådmannen er også enig i at den videre utviklingen blir gjenstand for en bred debatt, og ikke minst at den krever en bred involvering både fra offentlig sektor og fra de universiteter, høyskoler m.fl. som vil bli berørt av en slik omlegging som en overgang til en mer resultatbasert finansiering vil innebære.

¹ Tre av utvalgsmedlemmene ønsker ikke å støtte dette forslaget.

5. FYLKESRÅDMANNENS VURDERINGER

Fylkesrådmannen er i all hovedsak enig i utvalgets vurderinger.

Et åpnere forskningssystem, som man i rapporten har definert som "et system som i større grad enn i dag åpner for mangfold og konkurranse, og hvor de beste forslagene og ideene vinner fram", synes fornuftig. Dette stiller større krav til resultater hos forskerne i form av publiseringer og siteringer. Det er i så måte viktig at dette ikke går på bekostning av god undervisning og annen formidling (utenom vitenskapelige artikler).

Fylkesrådmannen støtter en stor arena for fri forskning i Forskningsrådet. Utvalget oppgir at i 2010 ble kun 10 % av søknadene om fri prosjektstøtte innvilget, og at selv blant de aller beste søknadene (karakter 6 eller 7), så avslås syv av ti søknader. I tillegg kan man forvente at mange unngår å søke pga lav sannsynlighet for innvilgelse.

Rapporten peker også på at Norge skiller seg fra mange andre land ved kun å ha ett forskningsråd. Man har dessuten få private finansieringsordninger. Når det gjelder de regionale forskningsfondene oppgis det i rapporten at "Innføringen av regionale forskningsfond fra 2010 bidrar til å øke mangfoldet i antall forskningsfinansierende aktører". Fylkesrådmannen ønsker i så måte å påpeke at dette er en ordning som anses som en viktig ordning for å mobilisere til mer forskning regionalt. De regionale forskningsfondene bidrar til en sterkere kopling mellom offentlig sektor, næringsliv og forskningsmiljø. Dette er spesielt viktig, siden rapporten også påpeker (s. 99) at "Næringslivets bruk av det offentlige forskningssystemet, målt gjennom hvor stor andel av FoU-utgiftene som dekkes i form av inntekter fra næringslivet og målt gjennom innovative bedrifters samarbeid, gir grunn til å stille spørsmål om koblingene mellom næringsliv og det offentlige forskningssystemet i Norge er for svake." Man oppgir også spesifikt at det er behov for "sterkere koblinger mellom det offentlige forskningssystemet og næringslivet" (s. 99). For å stimulere til økt mangfold og bedre koblinger mellom det offentlige forskningssystemet og næringslivet, vil derfor fylkesrådmannen anbefale en styrking av de regionale forskningsfondene.

Tilsvarende synes det fornuftig å kanalisere en større andel av helseforskningen og utvalgte departementers direkte støtte til institutter i større grad kanaliseres til åpne konkurransearenaer, for eksempel gjennom et nasjonalt "helseforskningsråd" som utvalget foreslår. Dersom man velger en slik sentralisert løsning, er imidlertid fylkesrådmannen opptatt av at dette ikke innebærer en forfordeling mot noen få helseforetak, men at det innebærer at regionale helseforetak skal kunne konkurrere om midler på lik linje med dem som er tilknyttet de store universitetssykehusene.

Fylkesrådmannen støtter også forslaget om en opptrapping av forskerutdanningen. Man vil i så måte spesielt påpeke at det er viktig at de nyopprettede universitetene må ha samme muligheter som de mer etablerte universitetene til å etablere og drifte gode doktorgradsprogrammer.

6. KONKLUSJON

Fylkesrådmannen fremmer følgende forslag til vedtak:

1. Fylkesutvalget støtter hovedkonklusjonene i NoU 2011:6 Et åpnere forskningssystem, og mener at et åpnere forskningssystem slik det er skissert i rapporten er ønskelig.

2. For å bidra til økt mangfold og en bedre kobling mellom det offentlige forskningssystemet og næringslivet, så vil fylkesutvalget anbefale en styrking av de regionale forskningsfondene.
3. Fylkesutvalget er positiv til en større grad av resultatbasert finansiering og en styrking av forskerutdannelsen, men vil presisere at dette må iverksettes på en rettferdig måte som ikke tilgodeser etablerte universiteter på bekostning av nyere universiteter.
4. Fylkesutvalget støtter forslaget om etablering av et forskningsbarometer, men vil påpeke at utviklingen av dette krever en bred involvering fra både offentlig sektor og de forskningsinstitusjoner som dette berører.

Vedlegg:

Fagerbergsutvalgets utredning NOU 2011:6 Et åpnere forskningssystem - høring

Utrykt vedlegg:

NOU 2011:6 Et åpnere forskningssystem

